

Předkládací zpráva pro Parlament České republiky

Návrh na působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v Irácké republice v rámci podpory boje proti tzv. Islámskému státu

ÚVOD

V posledních třech letech došlo v souvislosti s expanzí tzv. Islámského státu (DAIŠ) v oblasti Blízkého východu k dramatickému zhoršení bezpečnostní situace, která si vyžádala zahraniční vojenské angažmá. Státy Globální koalice pro boj s DAIŠ (dále jen Globální koalice) působí přímou leteckou podporou, výcvikem iráckých/kurdských vojáků nebo dodávkami vojenského materiálu. Česká republika (ČR) se do Globální koalice zapojila již dříve a svou účast vyjádřila dodávkami munice především iráckým Kurdům na severu země a poskytnutím humanitární a rozvojové pomoci. K aktivnější formě vojenské podpory přistoupila ČR v létě 2016, a to zahájením výcviku osádek a technického personálu iráckých letounů L-159 české provenience na letecké základně Balad v Iráku. Dalším postupným vysíláním sil a prostředků rezortu MO, v závislosti na potřebách iráckých ozbrojených sil a Globální koalice, se hodláme podílet především na léčení zraněných iráckých a koaličních vojáků a výcviku iráckých vojenských specialistů.

Po úspěšném zahájení výcviku iráckých pilotů a technického personálu Leteckým poradním týmem se tak jedná o další významnou aktivitu, která posílí bilaterální relaci mezi rezorty obrany obou zemí a vytvoří příznivé podmínky pro zapojení ČR do dlouhodobé hospodářské obnovy Iráku.

Čeští vojenští specialisté, ať se jedná o lékaře, zdravotnický personál nebo instruktory pro výcvik různých vojenských specializací, disponují vysokou profesionální připraveností a přispějí k celkovému úspěchu boje proti DAIŠ.

1. Politicko–bezpečnostní situace

DAIŠ je radikální islámská teroristická organizace původem z Iráku, která vznikla v roce 1999 a byla nejprve napojena na globální teroristickou síť Al-Káida. Po zapojení se do syrské občanské války se hnutí rozrostlo, zesílilo a v závěru roku 2013 obsadilo některé části iráckých měst Fallúďža a Ramádí. Začátkem roku 2014 ovládlo velkou část západoirácké provincie Anbár.

Spojenectví s Al-Káidou bylo přerušeno v únoru 2014 a následně v červnu téhož roku po sloučení s několika dalšími menšími skupinami vyhlásil vůdce organizace Abú Bakr Al-Baghdádí tzv. „Islámský stát“ a sám sebe za jeho chalífu. Současně s tím zahájila organizace mohutnou ofenzívu, při níž se jí podařilo dostat pod svou kontrolu velkou část severního Iráku i syrského území. Postup do kurdských oblastí a na jih směrem k Bagdádu byl zastaven zejména s pomocí vzdušných útoků USA. Odnože, či skupiny hlásící se přímo k DAIŠ působí také v Libyi, Jemenu a na Sinajském poloostrově. Většina bojovníků DAIŠ nepochází z Iráku či Sýrie ale z ostatních arabských/islámských zemí. Řada jich také přišla ze zemí „neislámských“ včetně mnoha evropských.

Kvazistátní útvar vyhlášený DAIŠ na území Sýrie a Iráku není mezinárodně uznán žádným státem. Stoupenci DAIŠ vyhlásili toto území (včetně toho, které drží přidružené skupiny v jiných zemích) za chalífát, který si nárokuje náboženskou autoritu nad všemi muslimy na světě, který je jim všem také plně „otevřený“ a usiluje o vládu nad všemi územími obývanými muslimy (a to i v minulosti). Obnovit chalífát nejprve na území Iráku a Levanty (geografické označení zahrnující Sýrii, Palestinu, Jordánsko a Libanon) je tak jen prvním postupným cílem.

Organizace řídí území pod svou kontrolou na základě vlastní interpretace islámského práva šaría a je nechvalně proslulá násilím páchaným na obyvatelstvu vyznávajícím jiná náboženství než sunnitský islám, jakož i na sunnitech, kteří se mohou být i jen jevit, že s aktivitami DAIŠ nesouhlasí. Rada bezpečnosti OSN odsoudila pokračující hrubé, systematické a rozsáhlé porušování lidských práv a humanitárního práva i teroristické útoky spáchané DAIŠ. Postup islamistů vyvolal masovou migrační vlnu uvnitř Iráku (již více než 3,2 mil obyvatel) a současně prohloubil katastrofální průběh syrské občanské války, včetně nárůstu migrace Syřanů za hranice země.

Irácká armáda spolu s ší'itskými milicemi za podpory USA a kurdskými Pešmergy postupně osvobozuje území okupovaná DAIŠ (byl vytlačen už ze 40% původně obsazeného území). V současnosti probíhají přípravy na ofenzívu proti Mosulu, největšímu městu v moci DAIŠ. Odhaduje se, že touto operací bude dotčeno 1,7 mil. civilistů.

Současná politická situace v Iráku

Irák dlouhodobě čelí velkým problémům, které ohrožují jeho jednotu a existenci. Jedná se zejména o hluboce zakořeněnou kulturu korupce a klientelismu, prohlubující se nedůvěru mezi jednotlivými komunitami, spory s Kurdy, spory mezi ší'ity a sunnity nebo vnější hrozby, jako je například postup DAIŠ. Roli hrají i animosity zděděné z desetiletí opresivní vlády Saddáma Huseina. Vláda se snaží o řešení situace, naráží ale na problémy spočívající v celkové politické kultuře státu a v odporu významné části politického establishmentu v čele s bývalým ministerským předsedou Málíkím vůči reformám.

Poprvé od roku 2003 proběhlo hladké schválení státního rozpočtu na rok 2016 iráckým parlamentem, což ovšem neřeší kritickou finanční situaci země v důsledku propadu cen ropy, na jejímž exportu je Irák závislý. Rok 2016 byl vyhlášen rokem implementace ambiciózního programu boje proti korupci, ale jeho dosavadní výsledky jsou sporné.

Rekonstrukce oblastí osvobozených od DAIŠ si vyžádá obrovské prostředky, které irácká vláda nemá k dispozici. Návrat k normálnímu životu se může značně komplikovat zejména v etnicky a nábožensky smíšených oblastech, kde panuje vzájemná nedůvěra a vyřizování účtů mezi jednotlivými komunitami. Premiér Abádí přislíbil zásadní rekonstrukci vlády ve smyslu posílení účasti odborníků na úkor politických nominací, ale tyto přísliby se zatím nenaplnily. Po atentátu na začátku července 2016 byl odvolán ministr vnitra a resort je dosud řízen premiérem. V měsíci srpnu byl odvolán ministr obrany a resort přešel do podřízenosti premiéra. Některé ší'itské milice byly rovněž převedeny pod přímé velení premiéra s cílem jejich depolitizace a postupného začlenění do standardních ozbrojených složek. Omezení vlivu ší'itských milicí bude ale dlouhodobou záležitostí s nutností angažovat Írán a jeho vliv. Zhoršená bezpečnostní situace zejména v Bagdádu v důsledku útoků DAIŠ se

stává vnitropolitickým problémem pro premiéra Abádího, který tak bude mít dodatečnou motivaci dostát svému slibu dobýt Mosul do konce roku.

2. Charakteristika činnosti sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany

V první etapě je dohodnuto jak s iráckou, tak i americkou stranou zapojení Polního chirurgického týmu (PCHT) v počtu do 17 osob do sestavy vojenské nemocnice amerického vojenského námořnictva. Tým tvoří lékaři-chirurgové, lékař-anesteziolog, staniční sestra, sestry pro perioperační péči, sestry pro intenzivní péči, zdravotnický manažer a logistik. PCHT bude vyslán do Iráku pouze s osobními zbraněmi a výbavou jednotlivce, chirurgický a další zdravotnický materiál nezbytný pro provádění lékařských zákroků bude zabezpečen vojenskou nemocnicí U. S. NAVY.

PCHT bude působit ve struktuře této nemocnice po dobu šesti měsíců a bude poskytovat specializovanou chirurgickou péči, provádět odbornou činnost v oboru resuscitativní chirurgie, anesteziologie, pooperační péče a zdravotnického odsunu v závislosti na situaci a požadavcích velitele této vojenské nemocnice. Odborně řečeno bude poskytovat Damage Control Surgery, Damage Control Resuscitation a následnou intenzivní péči na JIP lůžku. Rozmístění americké nemocnice se připravuje v prostoru cca 70 km jižně od Mosulu a plných operačních schopností má dosáhnout v říjnu 2016.

Zahájení činnosti českého PCHT v prostoru se předpokládá na začátku prosince 2016.

V další fázi působení českých vojáků v rámci podpory boje proti DAIŠ předpokládáme vyslat instruktory výcviku z řad ženijního vojska, vojenské policie a dalších odborností. Tito budou působit pouze ve výcvikových centrech irácké armády, tedy nebudou mentorovat irácké vojáky v průběhu vedení boje. V současnosti probíhají s iráckou stranou intenzivní jednání o detailech jejich činnosti s tím, že k reálnému působení v Iráku by docházelo až v průběhu roku 2017.

V současné době předpokládáme působení v rámci Globální koalice. V budoucnu lze ovšem očekávat nárůst výcvikových aktivit NATO v Iráku. V tomto kontextu budeme moci zvážit zahrnutí našich aktivit pod alianční vedení.

Cílem působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v Iráku bude maximální podpora boje iráckých a koaličních sil proti DAIŠ.

3. Návrh na působení sil a prostředků v Irácké republice

Za účelem poskytnutí pomoci Globální koalici při léčení v bojích zraněných iráckých a koaličních vojáků a výcviku iráckých vojenských specialistů se navrhuje v termínu ode dne schválení návrhu Parlamentem ČR do 31. prosince 2018 vyslat síly a prostředky rezortu Ministerstva obrany do Irácké republiky v celkovém počtu do 30 osob.

4. Právní aspekty

Vyslání sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany do Iráku má mezinárodněprávní i vnitrostátní právní aspekty.

Působení je v souladu s mezinárodním právem, neboť bude realizováno na základě oficiálního pozvání irácké vlády a vyžaduje podle čl. 43 odst. 3 písm. a) Ústavy ČR souhlas obou komor Parlamentu ČR.

5. Financování

Financování navrhovaného působení sil prostředků rezortu MO v Irácké republice bude zabezpečeno z rozpočtové kapitoly MO, celkové náklady jsou odhadovány na 166 866 000,- Kč.

ZÁVĚR

Navrhované působení sil a prostředků rezortu Ministerstva obrany v Iráku je dalším konkrétním příspěvkem České republiky k boji proti DAIŠ, respektive proti všem formám terorismu, což je v souladu s bezpečnostními zájmy ČR.

Pomocí Iráku v boji proti DAIŠ ČR přispívá ke stabilizaci situace v regionu, což se v důsledku promítne i do snížení motivace místního obyvatelstva k migraci a snížení rizika pronikání islamistických bojovníků do Evropy. Nový příspěvek bude doplňovat výcvikové aktivity dalších zemí koalice proti DAIŠ, včetně českého Leteckého poradního týmu, který v zemi působí od léta 2016.

Vláda dne 5. října 2016 projednala a schválila Návrh na působení sil a prostředků resortu Ministerstva obrany v Irácké republice v rámci podpory boje proti tzv. Islámskému státu.

V Praze dne 5. října 2016

Předseda vlády:

Mgr. Bohuslav Sobotka v. r.